

УДК 504:338.242/.244

О. І. Гагалюк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ПРИРОДООХОРОННІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

O.I. Nahaliuk

ENVIRONMENTAL FEATURES OF THE ORGANIZATION OF MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF ASSOCIATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Процес організації управління промисловими підприємствами (ПП), загалом чи будь-якими іншими суб'єктами господарювання, які задіяні у виробництві продукції в умовах адміністративно-територіальної реформи містить багато особливостей. Узагальнивши аналітичні дані у цій сфері управління, доцільно виділити три основних напрями: безпека виробництва та екологічна безпека, організаційно-економічне управління використання природних ресурсів і забезпечення рентабельності виробництва.

Кожен з перелічених напрямів забезпечує певну частину діяльності ПП спрямованого на його ефективність. Ефективність ПП умовно можна розділити на економічну та технічну. Особливості та вимоги екологічної безпеки організації управління ПП залежать від специфіки виробництва, його технологічних особливостей та екологічної безпеки. Саме ці фактори визначають можливість розміщення промислових будівель у населеному пункті або за його межами. Планування, проектування, діяльність, розміщення та вплив ПП на навколишнє середовище регламентується Законами України «Про захист навколишнього середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», Земельним та Водним кодексами, іншими нормативними документами, як державні будівельні норми, державними санітарними правилами тощо. Зокрема, стаття 51 Закону України «Про захист навколишнього середовища» регламентує екологічні вимоги до розміщення, проектування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів» [0]. Стаття 96 «Водного кодексу України» стосується умов розміщення, проектування, будівництва, реконструкції і введення в дію підприємств, споруд та інших об'єктів, що можуть впливати на якість вод і її перша частина фактично дублює ст. 51 [0]. Узагальнивши їх, можна зробити висновок, що діяльність підприємств повинні відповідати усім нормам екологічної безпеки. Згідно ст. 51 [0], незалежно від проектування, будівництва зміни діяльності ПП повинне бути виконане оцінювання «...впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людей», а згідно ст.96 [2] – оцінювання впливу діяльності підприємства на якість вод. Оцінювання впливів проводиться згідно державних будівельних норм ДБН А.2.2-1-2003 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. Основні положення проектування». Відсутність матеріалів такого оцінювання забороняє суб'єкту господарювання виконувати будь-яку діяльність. Розташування підприємств регламентуються Державними санітарними правилами планування та забудови населених пунктів, в яких чітко визначено межі та відстань розташування промислових будівель та споруд у межах населених пунктів, в залежності від класу та типу підприємств. Головною метою реалізації екологічної політики у цій сфері є ст.51, ст.96, та державні санітарні правила і норми – це забезпечення навколишнього середовища від забруднення повітря та водопостачання відходами виробництва задля комфортного і безпечного проживання людей. Згідно із частиною 2 ст. 96 ВК України [2] «...забороняється проектування і будівництво прямоточних систем водопостачання промислових підприємств, за винятком підприємств, які за технологією виробництва не можуть бути переведені на оборотне водопостачання». Це означає, що на ПП повинно бути встановлено оборотне водопостачання, що являє собою обов'язкове фільтрування перед повторним використанням і зливанням у загальні системи водовідведення і заборонено використовувати прямоточну систему водопостачання. Як

зрозуміло із контексту, то на ПП повинні бути встановлені локальні очисні споруди (ЛОС). З початку 2018 року в Україні вступили в дію «Правила приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення та Порядок визначення розміру плати, що справляється за понаднормативні скиди стічних вод до систем централізованого водовідведення», які затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 1 грудня 2017 року № 316. Погіршує ситуацію ще й те, що різні ПП скидають у каналізацію жировмісні речовини, різноманітні тверді відходи, які осідають у системах водовідведення, що призводить до зупинення та пошкодження роботи каналізаційних насосних станцій. Іншою проблемою є залпові скиди, які значною мірою руйнують каналізаційну систему. І якщо відходи металообробки можна переплавити, то відходи хімічного та харчового виробництва потребують відповідної утилізації. Постійні засмічення та зупинка роботи колекторів може спричинити перелив стоків із шкідливими для життя та довкілля речовинами. Вищезгадані правила приведено до норм ЄС, які визначають допустиму концентрацію шкідливих речовин у стоках і встановлюють перелік виробництв, для яких необхідні ЛОС. Проте, залишається відкритим запитання: як це проконтролювати і чи варто надіятись на екологічну свідомість суб'єктів господарювання? Правилами визначено перехідний період у 5 років для облаштування промисловістю локальних очисних споруд. За інформацією професійної асоціації екологів, біля 90% підприємств України не мають власних ЛОС, а їх побудова тривалий процес. І як досвід показує – роз'яснювальної роботи недостатньо. На очищення очисних споруд від таких відходів міста витрачають у 2 рази більше електроенергії. У результаті, ці витрати закладають в тариф на водовідведення. Правилами також визначено, що у 2022 році водоканали зможуть відключати підприємства від централізованої системи водовідведення.

Очевидно, що на даному етапі суспільство відноситься скептично до екології та свого ареалу проживання, про що свідчать нераціональне використання водних ресурсів, сезонне спалювання рослинності і ін. Ймовірно, підприємства задля економії власних коштів можуть побудувати власні колектори або шукатимуть місця для захоронення і вивезення відходів. Саме у цьому випадку жертвами можуть стати не лише малозабезпечені громади, а в більшій мірі території об'єднаних громад. Державна та місцева влада в силу відсутності організаційно-економічних механізмів зацікавленості в ефективному використанні ресурсів, недосконалості законодавства не здатна проконтролювати та протидіяти необгрунтованим та навіть шкідницьким діям громадян. То чи можна сподіватися на свідоме ставлення до навколишнього середовища керівників підприємств при відсутності державницької ідеології в цьому плані. Всі ці та інші чинники обумовлюють своєчасність та актуальність цієї проблематики і вирішення якої може суттєво підвищити ефективність адміністративно-територіальної громади.

Література:

1. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1991, № 41, ст.546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. Водний кодекс України. / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995, № 24, ст.189 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>